

Thema: Exotische rivierkreeften en vis

Datum: Woensdag 21 september 2022

Locatie: de Wilgenplas, Maarssen

Dagvoorzitter: Martijn Schiphouwer (RAVON)

Welkomstwoord dagvoorzitter Martijn Schiphouwer

Rivierkreeften zijn dan wel geen vissen, maar ze vallen wel degelijk onder de Visserijwet. Ze zijn een door ons zelf gecreëerd probleem wat door ons zelf gecreëerde oplossingen vraagt. Inmiddels zijn rivierkreeften zeer talrijk geworden en hebben ze veel invloed op onze geliefde vissen. Vandaag volgt een mooie selectie van verhalen over rivierkreeften vanuit verschillende invalshoeken en hebben we 's middags een leuke excursie.

Marit Meier (Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard) – Rivierkreeften bij Schieland en Krimpenerwaard

Sinds 2020 gebiedsbrede gestructureerde monitoring op het voorkomen van rivierkreeften. Een belangrijk "probleem" is dat voor het plaatsen van vistuigen voor de monitoring toestemming nodig is van de visrechthebbenden. Duidelijk verschil tussen Schieland (west) en de Krimpenerwaard (oost). Het is nog onduidelijk of het een kwestie van tijd is voordat de rivierkreeften ook westelijk trekken, of dat er duidelijke verschillen zijn waarom ze in bepaalde wateren/gebieden meer of minder voor komen. Marit vraagt andere waterbeheerders om ook zo'n gestructureerde monitoring naar rivierkreeften op te zetten. HHSK ziet de laatste jaren de waterplantbedekking sterk afnemen. Verondersteld wordt dat de rivierkreeft hier de oorzaak van is en dat daarmee de rivierkreeft zorgt voor het niet behalen van KRW-doelstellingen. Op dit moment wordt nog geen effect op de visstand gezien, maar mogelijk heeft dit een vertraagd effect. Waterschappen en provincies willen een snelle(re) landelijke aanpak. Binnen Schieland en de Krimpenerwaard vindt een pilot plaats.

Gevraagd wordt hoe intensief de visserijinspanning is geweest bij de pilot. Aangegeven wordt dat per lichting van de 800 fuiken ongeveer 3 mandagen nodig zijn en het daarmee vrij arbeidsintensief is.

Gevraagd wordt of ook het fosfaatgehalte mee zijn genomen in de pilot. Aangegeven wordt dat dit wel is meegenomen.

Wilco de Bruijne (Hoogheemraadschap van Delfland) – Uitheemse rivierkreeften in Delfland, veldpilot afvangen & innovatietraject vangmiddelen

In 2020 is binnen Delfland het exotenbeleid vastgesteld. Delfland treedt actief op tegen exoten wanneer Delfland en/of derden overlast ervaren van exoten. Totdat er een effectieve methode is om rivierkreeften te bestrijden, grijpt Delfland niet in, maar voert

het met name onderzoek uit. Net als bij Schieland en de Krimpenerwaard komt hier vooral de rode Amerikaanse rivierkreeft voor. Omdat het volledig verwijderen van rivierkreeften niet reëel lijkt, wordt de schade zoveel mogelijk gemitigeerd. Delfland is daarnaast een innovatietraject voor vangmiddelen gestart met veel respons en interessante nieuwe ideeën. De beste ideeën zijn doorontwikkeld en in experimentele setting in samenwerking met o.a. de WUR getest. Bij Delfland loopt tevens een meerjarige afvangpilot, ook in een open systeem, waarbij ca. 80% van de populatie is weggevangen. Alle eetbare delen van de rivierkreeften zijn consumptiegeschikt bevonden.

Ivo Roessink (WUR) - Verontreinigingen in rivierkreeften (dioxines, PFOS, metalen, PCB's)

De analogie met de paling ligt voor de hand als bewoner in/op het sediment en langlevende soort. Als het gaat om verontreinigingen wordt vooral naar persistente verontreinigingen gekeken die opstapelen in de voedselketen, zoals dioxines en PFAS. Bij de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft en de rode Amerikaanse rivierkreeft worden lichte verschillen in verontreiniging (zware metalen, PCB, dioxines en PFAS) gezien. In een experiment op 22 locaties wordt twee keer een normoverschrijding gesignaleerde voor lood. Er zit voor PCB's en dioxines een duidelijk verschil tussen de 'eetbare delen' (het witte vlees) en de kop. De kop overschrijdt regelmatig de norm voor de eetbare delen, maar hier is geen norm voor opgesteld. Dit geldt ook voor PFAS. Voor furanen (afvalproducten van verbrandingsprocessen) worden wel overschrijdingen waargenomen. Belangrijk discussiepunt is de kop. Daar zijn geen normen voor, maar koppen worden wel in verschillende gerechten gebruikt. Rivierkreeften (uit China) in de Nederlandse supermarkten zijn veel minder verontreinigd dan de rivierkreeften uit dit experiment. LNV geeft aan dat de consumptienormen voor PFAS pas op 1 januari a.s. van kracht worden.

Gevraagd wordt wat het effect hiervan kan zijn op predatoren van de rivierkreeft. Hier is niet naar gekeken, maar aangegeven wordt dat dit uiteraard wel het onderzoeken waard is.

Maarten Flikweert (Smit Groenadvies) – Pitch – Bestrijding rivierkreeften Wilnis Bovenlanden

Smit Groenadvies heeft een exotenvanger ontwikkeld en heeft onderzoek gedaan naar de effectiviteit en selectiviteit (bijvangst) van de exotenvanger ten opzichte van de fuik. Met de fuik zijn bijna 2x zoveel rivierkreeften gevangen, maar met de exotenvanger zijn met name kreeften tot 6 cm gevangen. De exotenvanger had geen bijvangst en fungeerde als rif voor vissen als pos, baars en snoekbaars. In tegenstelling tot de fuik – met hoge bijvangst van vis – hoeft de exotenvanger niet frequent te worden gelicht. Het vermoeden bestaat dat er ook predatie in de exotenvanger plaatsvindt.

Opgemerkt wordt dat het ethische aspect voor deze methode ook in het oog moet worden gehouden, indien inderdaad predatie en/of kannibalisme plaatsvindt in het vangtuig, zeker als de vangtuigen voor langere tijd blijven staan zonder te lichten.

Tom Koppenol (Good Fish Foundation) – Reflectie op de kreeftenproblematiek

De centrale vraag hierbij is of de visserij op rivierkreeft duurzaam en haalbaar is.

Hiervoor is een kennisplatform rivierkreeft I en II opgericht. Hierin is o.a. een positief consumptieadvies gegeven voor de Amerikaanse rivierkreeft. Ook wordt kennis vergaard en gedeeld via bijvoorbeeld www.rivierkreeft.nl en stakeholderbijeenkomsten. Als laatste wordt gewerkt aan het professionaliseren van de visserij, zoals het stimuleren van innovatie. Gesteld wordt dat de samenwerking met de visserij achterblijft in de daadwerkelijke aanpak en Good Fish Foundation roept dan ook op om meer samen te werken, onderzoeken te delen en met binnenvissers aan de slag te gaan om rivierkreeften weg te vangen.

Gevraagd wordt of binnenvissers daadwerkelijk rivierkreeften wegvissen. Good Fish Foundation geeft aan dat actief afkomen wordt gestimuleerd, maar dat 100% wegvissen niet gebeurt omdat de kleinere exemplaren achter blijven.

Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat het inzetten van beroepsvissers om kreeften weg te vangen niet per definitie helpt om de hoeveelheden rivierkreeft terug te dringen en dat dit soms juist kan zorgen voor verdere verspreiding.

Roland van Alderen (Sportvisserij Nederland) – Kanttekeningen bij kreeftenbeheer

Sportvissers vissen soms gericht op rivierkreeften, maar over het algemeen hebben ze er vooral last van. Opgemerkt wordt dat we waarschijnlijk al veel te laat zijn met ingrijpen, omdat een aantal soorten als sinds 1900 in Europa is. Daarnaast hebben bijna alle verwijderingsmethoden voor kreeften een bijeffect, zoals ongewenste bijvangst, obstakels in het water en risico op uitzet vanwege het oogsten van de rivierkreeft. Ook is doorspoelen met met name Rijnwater van groot belang voor Nederland, waarmee ook rivierkreeften verspreid blijven worden. Verder wordt de vraag gesteld of blijvend beheren van rivierkreeften op lange termijn wenselijk is. De sportvisserij is geen voorstander om aparte visrechten voor kreeften uit te geven. Ook ziet de sportvisserij geen heil in het aanpassen van de visstand (zoals ABB) om het probleem proberen op te lossen.

Winnie Rip (Waternet)/Johan van Giels (ATKB) – Herstelproject Molenpolder

Doel van dit project is natuurherstel met kreeftenbeheersing waarbij een methode is ontwikkeld om op grote schaal rivierkreeften te reduceren en heruitbreiding tegen te gaan. Belangrijke randvoorwaarde: P belasting moet op orde zijn. Op kleine schaal (0,3 ha) werden succesvolle resultaten geboekt, maar na de vangststop nam de kranswierbegroeiing weer af en het aantal kreeften toe. Hierna is het project opgeschaald naar de Molenpolder en is o.a. bodemwoelende

vis verwijderd. Ook daar zijn de resultaten qua doorzicht, fosfaat, algen, etc. Positief, maar er is (nog) geen herstel van submerse waterplanten waargenomen. Aan de zaal worden vragen gesteld over de mogelijke introductie van snoek, meerval en paling.

Vanuit de aanwezigen wordt o.a. aangegeven dat ervaringen met meerval niet positief zijn. Anderen geven aan dat je dit niet alleen met (roof)dieren kan oplossen en dat altijd menselijk ingrijpen nodig is. Uiteindelijk is het zaak om je systeem op orde te krijgen zodat de gewenste soorten er ook blijvend in voor kunnen komen.

Bij dit onderzoek in de Molenpolder zijn bijna 300.000 kreeften (bijna 8.000 kg) gevangen, ofwel ruim 200 kg/ha. Het betrof hier zowel geknobbelde als rode Amerikaanse rivierkreeften. De geknobbelde komt vooral voor in het open systeem, de rode Amerikaanse lijkt meer voor te komen bij structuren en in kleinschalige wateren. De rode Amerikaanse is met ca. 70% afgenomen, de geknobbelde bleef echter stabiel. Schattingen van de verschillende wateren zitten tussen de 360 en >1.000 kg/ha. Opgemerkt wordt nog dat de handel (voor restaurants) snel te veel aanvoer heeft en dat met name grote rode Amerikaanse rivieren gewild zijn en de geknobbelde minder.

Na de lunch wordt in twee groepen een bezoek gebracht aan de Molenpolder. Bij de wandeling geeft Hans Kampf van natuuristenvereniging Gravingen een toelichting op het beheer. Tijdens boottocht vertellen diverse medewerkers van ATKB hoe ze het "afkreeften" in de Molenpolder met diverse vangtuigen aangepakt hebben. Beroepsvisser Jan de Waard zorgt voor kreeftenhapjes bij de borrel.

===

Met dank aan Emiel Derks voor de verslaglegging.

